

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В США: ПРИКЛАД ЕТНІЧНОГО ЛОБІЗМУ

Розвиток етнічної групи як форми існування соціуму є процесом еволюції системи самоорганізації, в середовищі якої відбувається становлення політичних цінностей та пріоритетів. Українська громада в США протягом понад столітньої історії співіснування з ширшим американським суспільством пройшла ряд етапів організаційного розвитку, а саме:

I. Релігійно-культурний (70-і рр. XIX ст - 10-і рр. XX ст.), характерними рисами котрого був низький соціально-економічний статус американських українців, ембріональний рівень національної самосвідомості, домінування організаційних форм економічного і соціального спрямування, концентрація суспільного життя в церковних парафіях, об'єднання за локальними (земляцькою ознакою)¹.

II. Етнонаціональний (20-і рр. XX ст. - 60-і рр. XX ст.), специфіка котрого полягала в сходженні по соціальній ієрархічній драбині, орієнтації на етнополітичні концепції "подвійної лояльності" (до країни походження та поселення), "малої України на американській землі", "американських українців", політичній сегментації громади, утворенні представницьких органів: Державного Центру УНР в екзилі - органу "вільного українства" державницького спрямування, Українського конгресового комітету Америки (УККА) - громадсько-політичної централі американських українців, Світового

¹ Див.: Історія української іміграції в Америці Збереження культурної спадщини /ред. Куропась М. - Нью-Йорк: Український Музей, 1984. - С. 15; Куропась М. The Ukrainian Americans Roots and Aspirations 1884-1954. - Toronto - Buffalo - London, 1991. - P. IXX. Subtelny O. Ukrainians in North America An Illustrated History. - Toronto - Buffalo - London: University of Toronto Press, 1991. - P. 202. Halich V. Ukrainians in the United States. - New York, 1970. - P.12 та інші.

конгресу вільних українців (СКВУ) - вседіаспорного репрезентаційного органу¹.

III. Етнічний (з 70-х рр. XX ст.), свосвідний характер якого визначається змінами етносоціальної теорії "американців українського походження", еволюцією молодого покоління українців в категорію етноамериканців, що є свідченням розгортання об'єктивних асиміляційних процесів, утворення нових етнічних організаційних форм (етнічного бізнесу, професійних асоціацій), інтенсифікацією участі українців в загальноамериканських інститутах (об'єднаннях, політичних партіях, органах державного управління)².

Самоорганізація етнічної групи є інституційною основою для формування інфраструктури зв'язку з владою. Для більшості членів громади вона є початковою ланкою участі в політичному житті суспільства-реципієнта, позаяк виконує роль політичного інформатора і акумулятора колективних інтересів. Ступінь політичної активності спільноти, потенціал її реального впливу на владу залежить від таких характеристик як матеріальні і людські ресурси, впливовість представницького проводу в середині етнічної групи і у "зовнішньому" середовищі, здатність мобілізувати на досягнення ети достатню кількість симпатиків³.

¹ Див.: Story of the Ukrainian Congress Committee of America. - New York, 1951. - P. 14.

Курюпа М. The Ukrainian Americans Roots and Aspirations 1884-1954. - P. 300.

Dushnyck W. Ukrainians and Ruthenians // American's Ethnic Politics / Ed. by Sussk J. & Eisenberg B. - 1982. - P. 372.

² Євтух В.Б., Камінський Є.Є., Ковальчук О.О., Трошинський В.П. Зберігаючи українську самобутність. - С. 33.

Маркусь В. Українська спільнота в ширшому американському суспільстві // Проблеми і спостереження // Українці в американському та канадському суспільствах Соціологічний збірник / ред. Ісаїв В. - Нью-Йорк - Джерзі Сіті: видавництво М.П. Коць - т. 1. - С. 264-265.

Перший Світовий Конгрес Вільних Українців. - Вінніпег - Нью-Йорк - Лондон: (1969). - С. 39.

Ільницький Р. Призначення українців в Америці. - Нью-Йорк, 1965. - С. 2 та ін.

³ Суглобин С.И. Этничность и политика: к характеристике политических процессов этнонационального развития Канады // Зарубежный мир: социально-политические и экономические проблемы зарубежных стран. - К.: Наукова думка, 1990. - С. 91.

Вирішення цих завдань стало стратегічною метою УККА, утвореного в 1940 р., з діяльністю котрого можна пов'язувати створення чіткого механізму взаємодії з владними структурами США, на відміну від традиційних контактів міжвоєнного періоду.

Друга пол. 40-х - 60-і рр.:

Зменшення упередженості щодо неасимільованих американців, прибуття нової, політичної хвилі українських іммігрантів, зміни в етнополітиці американських урядів, прийняття закону про лобіювання 1946 р. сприятило формуванню українського лобі, специфіка котрого полягала в:

функціонуванні УККА як "парасолькової організації", котра представляла інтереси української етнічної групи перед конгресом і урядом;

формуванні механізму взаємодії з владними структурами (написання меморандумів і направлення їх в конгрес посередництвом місцевих осередків, впливу на законодавців на етнічно значущі заходи, участь в роботі комітетів, вміщення заяв УККА в "Записах конгресу" - в рамках його засідань та ін.)¹;

створення "когорти симпатиків" з членів палати представників, членів конгресу, котрі виявили інтерес до українського питання через традиційні зв'язки, усвідомлені причини (згідно класифікації американської історички Фінк С.)²;

початок інтеграції в загальноамериканський політичний механізм, вступу в структуру республіканської партії³;

здатність на етнічне об'єднання для вирішення важливих завдань та

¹ Frank L., Kordan B. Anglo-American Perspectives on the Ukrainian Question. A Documentary Collection. - Kingston - Vestal, 1987. - P. 114.

² Congressional Record Proceedings and Debates за різні роки.

³ ДЖК.

⁴ From "Chicken Kiev" to Ukrainian Recognition. - P. 28.

⁵ Ukrainian Quarterly. - 1960. - vol. 16. - № 1 [spring]. - P. 92.

⁶ Congressional Record Proceedings and Debates of the 86th Congress First Session. - part 4 [March 17, 1959 to April 10, 1959]. - P. 1959.

Ці здобутки сприяли схваленню таких ініціатив української громади спорудження пам'ятника Шевченку у Вашингтоні (27 червня 1964) та прийняттю Резолюції про тиждень поневолених націй (1959 р.)², дія якої визначала діяльність українського лобі протягом 60-х рр.

II. Етнічний етап (з 70-х рр.)

Соціодемографічні зміни в середовищі української громади в США, етнічно-концептуальна переорієнтація на "американців українського походження", відхід генерації, народженої в США, від націоналістичних засад поведінки батьків, розгортання асиміляційних процесів сприяли перебудові структури методів діяльності українського лобі. 70-80-і рр. можна визначити як окрему фазу функціонування групи тиску, характерними рисами котрої були:

а) звернення до проблеми порушення прав людини в СРСР, зокрема в Україні, що сприяло залученню до української справи утилітарно спрямованої молоді;

б) створення нових організаційних форм ("Американці за права людини в Україні", "Студенти на захист людських прав в Україні", Закордонне представництво Української Гельсінкської Спілки), котрі самостійно намагалися лобіювати конгрес та урядові структури³;

в) критика лобістської стратегії українських політичних функціонерів деякими громадськими діячами. Професор Кентського університету Мельба М. був переконаним, що "українські справи можна ставити виразно тільки серед українців. Серед чужинців треба їх ставити в дуже невиразний, зокрема, в проблематичний спосіб, інакше вас назвуть екстремістом і тоді наша праця принесе більше шкоди, ніж користі"⁴.

¹ Падох Я. У двадцятип'ятиріччя пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні (1964-1989) // Батькові Тарасові - батько Союз. - Джерзі Сіті - Нью-Йорк: "Свобода", 1989 - С. 171.

² Dobriansky L. The Captive Week Resolution // The Ukrainian Quarterly. - 1953 - vol. 15. - № 3 [September]. - P. 210.

³ The Ukrainian Quarterly [New York]. - 1985. - № 1-2 [spring-summer]. - P. 149, 156.

Григоренко П. Доповідь на 6-му делегатському з'їзді 1-ої української дивізії УНА в Торонто. - С. 41.

⁴ Рец. на кн.: Lev E. Dobriansky, U.S.A. and the Soviet Myth. - Old Greenwich, 1971. // Український історик [Нью-Йорк - Мюнхен]. - 1971. - № 1-2 (29-30). - С. 127.

г) спроби переорієнтувати УККА на вирішення "зовнішніх" проблем, розширення участі в роботі загальноамериканських партій, органів державного управління¹;

д) безпосередня участь в роботі Комісії з питань безпеки і співробітництва в Європі (КБСЕ) або Гельсінкської комісії конгресу США (керівник - конгресмен Фасел Д.), через яку ініціювались проекти резолюцій, законопроекти (80-і роки);

е) посередництвом американців українського походження, котрі працювали в державній службі, штатах конгресменів, структурах республіканської партії. Можна погодитися з тезою Фінк, що незважаючи на "ситуативну" або "двійну" етнічність багатьох з них, все ж державні службовці відіграли важливу роль у налагодженні зв'язків між українською етнічною групою та державними та політичними колами США².

Аналізуючи ефективність української групи тиску в різні історичні періоди часу, можна визначити елементи, що характеризують силу лобі.

Одноразові прецеденти взаємодії з діячами законодавчої та виконавчої влади США вказали на недоліки українського лобі, котрі були похідними від структури етнічної самоорганізації.

Фракційність в середовищі громади, обмеження на протязі 40-60-х рр. виключно до "внутрішніх проблем", незначні відносини з єврейською, польською, російською етнічними групами не сприяли створення стабільного позитивного образу в очах американської громадськості, владних структур зокрема.

Відсутність представників у конгресі США, незначна участь у законодавчому процесі на місцевому рівні окремих штатів не сприяли постійному ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

Нав'язання контактів з окремими державними структурами не сприяло ефективному функціонуванню лобі української групи.

¹ Ukrainian Congress Committee of America and Its 11th Congress. - P. 387-388.

² Finck S. From "Chicken Kiev" to Ukrainian Recognition. - P. 20.

ЧИНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕТНІЧНОГО ЛОБІ

ВНУТРИШНІ
<i>Кількісний вимір і територіальна концентрація етнічної групи</i>
<i>Структурна асиміляція першого рівня - участь етнічної групи в політичних партіях, бізнесових і фінансових структурах, освітніх та наукових закладах, органах державного управління, засобах масової інформації, клубах</i>
<i>Внутрішня єдність групи - відсутність чи наявність внутрішньоетнічних конфліктів</i>
<i>Структура лобіюючого угруповання - етнічний репрезентаційний орган, окремі інституції, представники групи</i>
<i>Етнічна політична еліта - відсутність, наявність, рівень підготовки</i>
<i>Рівень контактів з представниками влади - особисті, засобом листування, участь в спільних заходах, написання офіційних звернень та інше</i>
<i>Вміння поєднати етнічні інтереси із загальнодержавними</i>
ЗОВНІШНІ
<i>Домінуючі концепції етнополітики в державі - асиміляціоністські, плюралістичні</i>
<i>Ставлення до практики лобіювання в певний історичний період</i>
<i>Стереотипи громадської свідомості щодо певної етнічної групи</i>
<i>Відносна значимість етнічної групи як електорату</i>
<i>Причини прихильного ставлення державних діячів до лобі - традиційні, утилітарні, усвідомлені</i>